EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2015 05 13
COM(2015) 266 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2015 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Vengrijos konvergencijos programos

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2015 m. Vengrijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Vengrijos konvergencijos programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją[3],

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas[4],

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonominės politikos koordinavimu. Strategija yra orientuota į tas svarbias sritis, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas;

(2) remdamasi Komisijos pasiūlymais, 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo

[1] OL L 209, 1997 8 2, p. 1.
[2] OL L 306, 2011 11 23, p. 25.
[3] COM(2015) 266.
[4] P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069.

politikos gairių. Abejos gairės kartu sudaro integruotas gaires, ir į jas valstybių narių buvo paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonominę ir užimtumo politiką;

(3) 2014 m. liepos 8 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl Vengrijos 2014 m. nacionalinės reformų programos ir pateikė nuomonę dėl atnaujintos 2014 m. Vengrijos konvergencijos programos;

(4) 2014 m. lapkričio 28 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą[5], kuria pradedamas 2015 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą[6], kurioje nurodė, kad Vengrija yra viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;

(5) 2014 m. gruodžio 18 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino prioritetus, pagal kuriuos reikia skatinti investuoti, spartinti struktūrines reformas ir vykdyti atsakingą ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą;

(6) 2015 m. vasario 26 d. Komisija paskelbė 2015 m. Vengrijos ataskaitą[7]. Joje įvertinta Vengrijos pažanga įgyvendinant 2014 m. liepos 8 d. priimtas šaliai skirtas rekomendacijas; Į šalies ataskaitą įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai. Komisijai atlikus analizę galima daryti išvadą, kad Vengrijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas, dėl kurio reikia imtis ryžtingų politikos veiksmų ir kurį reikia stebėti. Dėmesį visų pirma reikėtų skirti rizikai, kylančiai dėl grynosios tarptautinės pozicijos, kuri, nepaisant tam tikros perbalansuojant išorės sąskaitas padarytos pažangos, vis dar labai neigiama, dėl didelės valstybės skolos, dėl finansų sektoriui tenkančios didelės reguliavimo naštos ir daugybės neveiksnių paskolų, dėl kurių sunku sumažinti finansinį įsiskolinimą;

(7) 2015 m. balandžio 30 d. Vengrija pateikė 2015 m. nacionalinę reformų programą ir 2015 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;

(8) šiuo metu Vengrijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo 2013–2015 m. laikotarpio skolos taisyklė. 2015 m. konvergencijos programoje vyriausybė planuoja nominalų deficitą laipsniškai mažinti iki 2,4 % BVP 2015 m. ir toliau iki 1,6 % 2018 m., o vidutinio laikotarpio tikslą – 1,7 % BVP struktūrinį deficitą – pasiekti iki 2017 m. Remiantis konvergencijos programa, vyriausybė planuoja laipsniškai sumažinti skolos santykį su BVP iki 74,9 % 2015 m. ir iki 68,9 % 2018 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra iš esmės tikėtinas iki 2016 m. ir palankus vėlesniais metais. Priemonės, kurias taikant būtų pasiekti planuojami deficito tikslai po 2016 m., nėra pakankamai išsamiai išdėstytos, ypač po 2016 m. Remiantis Komisijos 2015 m. pavasario prognoze, tiek struktūrinis balansas, tiek grynasis išlaidų augimas rodo, kad kyla rizika, kad 2015 ir 2016 m. bus gerokai nukrypta nuo reikalaujamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo. Todėl 2015 ir 2016 m. metais reikės papildomų priemonių. Be to, prognozuojama, kad 2015 m. Vengrija laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės, o 2016 m., pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, – skolos mažinimo kriterijaus. Remdamasi konvergencijos programos vertinimu ir atsižvelgdama į Komisijos 2015 m. pavasario prognozę, Taryba mano,

[5] COM(2014) 902.
[6] COM(2014) 904 *final*.
[7] SWD(2015) 36 *final*.

kad yra rizika, jog Vengrija nesilaikys Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Šalies fiskalinio valdymo sistemai būtų naudinga, jei būtų griežtai taikoma teisės aktais jau įtvirtinta vidutinės trukmės biudžeto sistema, o Fiskalinei tarybai būtų suteiktas svarbesnis analitinis vaidmuo;

(9) per pastaruosius 12 mėnesių nebuvo išspręstos svarbiausios bankų sektoriaus problemos, visų pirma problemos, susijusios su rinka grindžiamo skolinimo sąlygų atkūrimu sukuriant daugiau galimybių kaupti kapitalą ir užtikrinant efektyvesnį portfelio išvalymą. Nuo 2013 m. vidurio bankai skolino daugiausia pagal subsidijuojamas schemas, įskaitant apie 40 % paskolų MVĮ. Dėl didelės mokesčių ir reguliavimo naštos ir didelės dalies probleminių paskolų bankai neturi reikiamų paskatų aktyviau vykdyti savo įprastą, ne subsidijomis grindžiamą, skolinimo veiklą. Vengrijos išorės pozicija ir su tuo susijusi rizika finansiniam stabilumui gerokai sumažėjo dėl neseniai įvykdyto užsienio valiuta išreikštų paskolų konvertavimo į vietos valiutą. Tačiau namų ūkių įsiskolinimas užsienio valiuta tebėra svarbiausia priežastis, kodėl yra tokia didelė neveiksnių paskolų dalis. Dauguma iki šiol priimtų įsiskolinimo užsienio valiuta mažinimo priemonių nebuvo skirtos probleminiams skolininkams (išskyrus Nacionalinės turto valdymo agentūros namų ūkių sektoriuje taikomą priemonę), todėl mažai tikėtina, kad dėl jų pavyktų išspręsti neveiksnių paskolų problemą. Efektyviai išvalyti portfelį, be kita ko, trukdo tai, kad neatimama teisė naudotis turtu, o pertvarkymo teismine ir neteismine tvarka procedūros neefektyvios. Į neseniai su Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku sudarytą susitarimą įtraukti keli vyriausybės įsipareigojimai spręsti finansų sektoriaus problemas, be kita ko, laipsniškai mažinant bankams taikomus mokesčius ir laikantis išankstinių konsultacijų principo. Griežtas šių priemonių įgyvendinimas būtų naudingas siekiant sugrįžti prie patikimos ir nuspėjamos finansų politikos sistemos. Pernai Vengrija ne kartą didino savo tiesioginės nuosavybės dalį bankų sektoriuje. Valstybės kišimasis į bankų sektorių didinant tiesioginės nuosavybės dalį gali kelti didelę fiskalinę riziką, net jei tai tik laikina;

(10) pastarieji mokesčių srities pakeitimai (naujų mokesčių įvedimas ir esamų mokesčių padidinimas) rodo, kad grįžtama prie ankstesnės tendencijos didinti konkretiems sektoriams taikomus pelno mokesčius. Kadangi šie pakeitimai nenuspėjami ir selektyvūs, iškraipomos investicijos sektorių lygmeniu. Nors pradėta taikyti keletas naujų priemonių, mokesčių našta kai kurioms mažas pajamas gaunančių asmenų grupėms, ypač vienišiems žmonėms, išliko viena didžiausių visoje ES. Atrodo, dar esama galimybių mokesčių naštą perkelti apmokestinant labiau augimą skatinančius pajamų šaltinius. Pernai pradėtomis taikyti įvairiomis priemonėmis padedama sugriežtinti kovos su mokesčių vengimu sistemas. Sėkmingai įgyvendinus programą, pagal kurią mažmeninės prekybos vietų kasos aparatai buvo sujungti su internetine sistema, 2015 m. planuojama išplėsti programos taikymą ir ją taikyti kelioms rinkos paslaugoms. Buvo sumažinta riba, kurią viršijus reikia pateikti išsamią PVM deklaraciją. 2015 m. pradėta taikyti keliais gabenamų krovinių tikrinimo elektroninė sistema, kurios tikslas – sumažinti karuselinį sukčiavimą PVM. Tačiau dar būtų galima gerokai padidinti mokesčių surinkimo administravimo efektyvumą ir sumažinti mokestinių prievolių vykdymo sąnaudas, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms;

(11) apskritai, Vengrijos darbo rinka 2014 m. pagerėjo – ekonomikai atsigaunant augo užimtumas privačiajame sektoriuje. Išlieka didelių problemų, susijusių su viešųjų darbų sistema, kurios taikymo mastas nuo 2011 m. buvo gerokai išplėstas. Regis, sistema yra neefektyvi ir neveiksminga aktyvios darbo rinkos politikos priemonė, dėl

kurios kyla rizika, kad bus iškreiptas tinkamas darbo rinkos veikimas. Jei tos pačios lėšos būtų panaudotos skirtingai, tai galėtų atnešti daugiau naudos Vengrijos ekonomikai. Per pastaruosius ketverius metus biudžeto išlaidos sistemai išaugo keturis kartus – iki 0,8 % BVP ir numatoma, kad nuo dabar iki 2018 m. jos dar padvigubės, todėl lėšos negalės būti panaudotos tam, kad būtų iš esmės patobulintas mokymas ir paslaugos, reikalingos, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti atviroje darbo rinkoje. Kyla rizika, kad dėl tokio masto viešųjų darbų bus sąstingis ir ši sistema galutinai pakeis socialinės paramos išmokų žemos kvalifikacijos darbuotojams sistemą. Sistema nepakankamai suderinta su kitomis aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis ir nepakankamai skatinama dalyvių reintegracija į atvirą darbo rinką. Pirmą 2014 m. pusmetį sėkmingo pasitraukimo iš viešųjų darbų sistemos rodiklis siekė vos 13,8 %, tai reiškia, kad viešieji darbai nepakankamai padeda dalyviams reintegruotis į darbo rinką. Nors sistema skirta ilgalaikiams bedarbiams ir žemos kvalifikacijos darbuotojams, 2013 m. 47 % dalyvių buvo asmenys, įgiję vidurinį arba tretinį išsilavinimą. Teisės gauti bedarbio išmoką laikotarpis (trys mėnesiai) prailgintas nebuvo, todėl jis neatitinka vidutinio laikotarpio (daugiau kaip vieni metai), per kurį darbo ieškantys asmenys suranda darbą. Įgyvendinta keletas programų, kuriomis siekiama pagerinti romų įtraukimą į darbo rinką, taip pat įdiegta stebėjimo sistema. Tačiau vis dar trūksta racionalių ir suderintų politikos priemonių, kurios leistų iš esmės sumažinti skurdą. Skurdo rodikliai, nors ir rodo šiek tiek gerėjančias tendencijas, vis dar patvirtina, kad skurdo lygis grėsmingai aukštas, ypač romų ir vaikų. Išlieka socialinės paramos adekvatumo ir aprėpties trūkumų;

(12) užuot pašalinus pastaraisiais metais atsiradusias kliūtis patekti į paslaugų rinką, 2014 m. buvo įvestos papildomos kliūtys, trukdančios veiksmingai paskirstyti ekonominius išteklius, didinančios netikrumą investuotojams ir ribojančios konkurenciją. Pavyzdžiui, viena iš naujų kliūčių yra reikalavimas visoms mažmeninės prekybos įmonėms leidimus gauti centralizuotai. Susirūpinimą tebekelia korupcija ir skaidrumo trūkumas, dėl kurių nukenčia viešasis administravimas, sprendimų priėmimas ir viešieji pirkimai. 2014 m. konkurencija viešųjų pirkimų srityje išliko nedidelė, o sutartys labai dažnai būdavo sudaromos tiesiogiai. 2014 m. vykdytas viešųjų pirkimų administracijos reorganizavimas – jo rezultatus reikia atidžiai stebėti. 2014 m. lapkričio mėn. Vengrija pateikė veiksmų planą, kaip perkelti į nacionalinę teisę naujas viešųjų pirkimų direktyvas ir skatinti konkurenciją bei didinti skaidrumą. Dar paskelbta apie keletą priemonių, kuriomis siekiama pagerinti kovos su korupcija sistemą;

(13) nors įgyvendintos kelios priemonės, kuriomis siekiama skatinti romų vaikų švietimą, dar nesukurtas sisteminis požiūris į įtraukiojo bendrojo švietimo skatinimą. Mokyklas ar klases, kuriose dauguma moksleivių yra romai, lankančių romų vaikų dalis išlieka didelė, o romų moksleivių akademiniai pasiekimai yra prastesni už nacionalinį vidurkį. Mokytojai nėra parengti, kaip suteikti pakankamai paramos palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms. Būtina dėti daugiau pastangų gerinant perėjimą nuo vienos švietimo formos ir etapo prie kitų ir iš švietimo sistemos į darbo rinką. Planuojami valstybės finansuojamų vietų mokyklose skirstymo pakeitimai ir griežtesni stojimo į aukštojo mokslo įstaigas reikalavimai gali dar labiau apriboti galimybes pereiti nuo vienos švietimo formos prie kitos, ypač palankių sąlygų neturinčių asmenų grupėms. Aukštojo mokslo nebaigimo lygis Vengrijoje yra aukščiausias visoje ES – 47 %. 2014 m. gruodžio mėn. vyriausybė paskelbė, kad priėmė nacionalinę aukštojo mokslo strategiją. Strategijoje numatyta padidinti nacionalinį tretinio išsilavinimo tikslą iki 34 %. Apskritai, įgyvendinant pastarojo

meto priemones nesugebėta užtikrinti palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių aktyvesnio dalyvavimo aukštojo mokslo sistemoje ir išspręsti mokslų nebaigimo problemos. Dabartinė finansavimo sistema negarantuoja lygiateisės prieigos;

(14) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Vengrijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2015 m. šalies ataskaitoje. Ji taip pat įvertino konvergencijos programą ir nacionalinę reformų programą ir veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į rekomendacijas, skirtas Vengrijai ankstesniais metais. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Vengrijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–5 rekomendacijose;

(15) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo Vengrijos konvergencijos programą ir savo nuomonę[8] visų pirma pateikė toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(16) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo nacionalinę reformų programą ir konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose,

REKOMENDUOJA Vengrijai 2015–2016 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti 0,5 % BVP fiskalinį koregavimą siekiant vidutinio laikotarpio tikslo 2015 m. ir 0,6 % BVP – 2016 m.

2. Imtis priemonių, kad būtų atkurtos įprastos skolinimo realiajai ekonomikai sąlygos, pašalintos kliūtys rinkos sąlygomis pagrįstam portfelio išvalymui, gerokai sumažinta neapibrėžtųjų įsipareigojimų rizika, susijusi su padidėjusia valstybinės nuosavybės dalimi bankų sektoriuje.

3. Sumažinti iškraipymą sukeliančius konkretiems sektoriams skirtus mokesčius, pašalinti nepagrįstas patekimo į paslaugų sektorių, įskaitant mažmeninės prekybos sektorių, kliūtis, sumažinti mokesčių pleištą mažas pajamas gaunantiems asmenims, be kita ko, apmokestinant mažesnį iškraipomąjį poveikį ekonomikos augimui turinčias sritis, toliau kovoti su mokesčių slėpimu, sumažinti prievolių vykdymo sąnaudas ir padidinti mokesčių surinkimo efektyvumą. Stiprinti viešųjų pirkimų struktūras, kuriomis skatinama konkurencija bei didinamas skaidrumas, ir toliau gerinti kovos su korupcija sistemą.

4. Viešųjų darbų sistemai numatytus biudžeto išteklius skirti aktyvios darbo rinkos priemonėms, kad būtų skatinama integracija į pirminę darbo rinką ir padidinti socialinės paramos bei bedarbio išmokų adekvatumą ir aprėptį.

5. Užtikrinti aktyvesnį palankių sąlygų neturinčių asmenų grupių, visų pirma romų, dalyvavimą įtraukioje bendrojo švietimo sistemoje ir patobulinti šioms grupėms siūlomą paramą, vykdant tikslinį mokytojų mokymą, stiprinti priemones, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas pereiti nuo vieno švietimo etapo prie kito ir į darbo rinką, ir pagerinti esminių kompetencijų ugdymą.

[8] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas